Kazimierz Perechuda
Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu
Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

POLE ENERGII PRZEDSIĘBIORSTWA

Wstęp

Pojmowanie przedsiębiorstwa w kategoriach energii stanowi istotną „nowość" w teoriach funkcjonowania organizacji gospodarczych.

Dotychczasowe definicje przedsiębiorstwa, mające charakter systemowo-strukturalistyczny, nie są adekwatne do falowo-zdarzeniowej rzeczywistości gospodarczej.

Stąd też zachodzi potrzeba:
- nowego zdefiniowania istoty przedsiębiorstwa;
- zastosowania nowatorskich, niekonwencjonalnych narzędzi opisu jego funkcjonowania;
- odchodzenia od dominacji ilościowych mierników pomiaru efektywności jego funkcjonowania na rzecz wskaźników jakościowych.

Podstawy paradygmatyczne przedsiębiorstwa jako wyodrębnionego pola energii

Paradygmat nr 1. Wszystko we wszechświecie jest energią

Z paradygmatu 1 wyprowadzić można następujące wnioski:
- rzeczywistość gospodarczą należy postrzegać jako fluktuujące pole energii;
- przedsiębiorstwo jest tymczasowo wyodrębnionym, specyficznym polem energii;
- pole energii przedsiębiorstwa ulega permanentnym i dynamicznym rekonfiguracjom.

Obserwując rzeczywistość gospodarczą widzimy, że podlega ona permanentnym zmianom, ciągle zmieniają się aktorzy (decydenci) życia

gospodarczego, których moc sprawczo-decyzyjna jest coraz bardziej wątpliwa. W rzeczywistości decydenci życia społecznego, politycznego i gospodarczego są raczej „niesieni na fali zdarzeń", tracąc dawną, wyraźną moc decyzyjną.

Paradygmat 2. Z metodologiczno-ontologicznego punktu widzenia nakładanie się pól energii społecznej, politycznej, gospodarczej, kulturowej, religijnej i inne jest niesprzeczne

W polskich mediach politycy oraz menedżerowie od dłuższego czasu toczą spory na temat oddzielenia życia gospodarczego od życia politycznego. Jest to zamiar szlachetny i chwalebny, aczkolwiek nierealny, przypominający próby oddzielenia wody od podłoża, w którym się ona znajduje.

Idee fixe powyższego postulatu wynika ponadto z paradygmatu 3.

Paradygmat 3. Wszystko we wszechświecie jest powiązane ze wszystkim

Otóż świat biznesu od zarania dziejów był mocno powiązany ze światem polityki, religii, kultury, sztuki i in.

Wyodrębnienie jednej przestrzeni od drugiej wymaga określenia ich wyraźnych granic oraz udowodnienia istnienia odrębnych, specyficznych narzędzi ich rozwoju oraz mierników funkcjonowania.

Poszczególne przestrzenie (gospodarcze, społeczne, polityczne, religijne i in.) są ściśle od siebie uzależnione, a nawet warunkują przetrwanie i rozwój pozostałych.

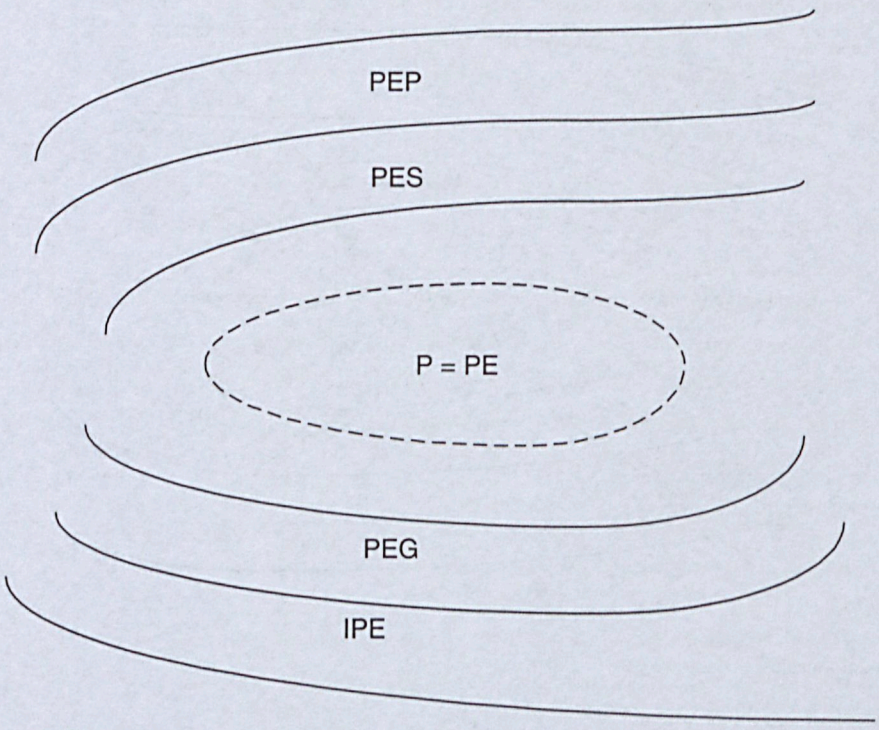
Na podstawie powyższych paradygmatów zasadne jest traktowanie przedsiębiorstwa jako fluktuującego, tymczasowego pola energii o nieostrych granicach, przeplatającego się z polami energii bytów społecznych, politycznych, religijnych i innych.

Przedsiębiorstwo zanurzone w strumieniu zdarzeń

Systemowe postrzeganie przedsiębiorstwa jako wyodrębnionego bytu organizacyjnego, posiadającego wejścia i wyjścia, odłożyć należy do lamusa historii, aczkolwiek podkreślić należy, że ma ono nadal pewne znaczenie edukacyjno-projektowe.

Przedsiębiorstwo traktowane jako pole energii dryfuje w szerszym polu zdarzeń gospodarczych, społecznych i politycznych (rys. 1).

Pewne zdarzenia, niby cząsteczki kwantowe, znajdują się jednocześnie w wielu miejscach naraz. Przykładem jest tutaj właściciel przedsiębiorstwa,

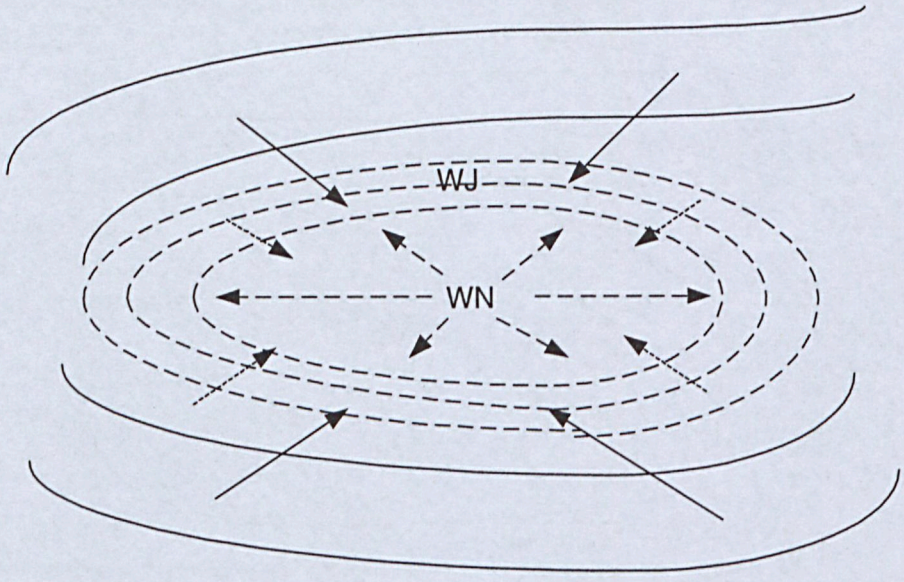
P – przedsiębiorstwo
PE – pole energii
PEP – pole energii polityki
PES – pole energii społeczeństwa
PEG – pole energii gospodarki
IPE – inne pola energii

Rys. 1. Interferencja pól energii przedsiębiorstwa oraz jego otoczenia
Źródło: Opracowanie własne

który został wybrany posłem. Jego zachowania, decyzje i czyny oddziałują jednocześnie na pole polityczne (np. Sejm), społeczne (np. wybory) oraz gospodarcze (np. kreowanie PR jego firmy). Niemożliwe jest tutaj strukturalistyczne rozdzielenie funkcji politycznych, społecznych i gospodarczych podmiotu działającego.

Wymiary pola energii przedsiębiorstwa

Bezpośrednie zdefiniowanie pola energii przedsiębiorstwa napotyka na znaczne trudności. Stąd też zachodzi potrzeba zastosowania pośrednich parametrów opisu.

I – informacja
WJ – wiedza jawna
WN – wiedza niejawna

→ procesy zagęszczania informacji
- - - → procesy zagęszczania wiedzy jawnej
..... → eksplozja wiedzy niejawnej z wnętrza przedsiębiorstwa

Rys. 2. Procesy zagęszczania informacji, wiedzy jawnej i niejawnej
Źródło: Opracowanie własne

Pole energii przedsiębiorstwa przejawia się poprzez (rys. 2):
- zagęszczenie informacji,
- zagęszczenie wiedzy jawnej,
- zagęszczenie wiedzy niejawnej.

Tylko wyższy poziom zagęszczenia powyższych strumieni informacji, wiedzy jawnej i niejawnej, umożliwia tymczasowe wyodrębnienie danego bytu (przedsiębiorstwa) z morza zdarzeń społecznych, politycznych i gospodarczych.

Ważne jest tutaj podkreślenie, że przedsiębiorstwo jest tymczasowym bytem organizacyjnym, którego trwanie jest bezpośrednio niezależne od makropól.

Dopóki tempo zagęszczenia wewnętrznej przestrzeni przedsiębiorstwa jest większe od analogicznych procesów zachodzących w tych polach, dopóty ono utrzymuje się jako wyodrębniony byt na „powierzchni i fali zdarzeń". W przeciwnym razie jest szybko anihilowany przez inne pola.

Zagęszczanie informacji rozumieć tutaj należy jako kompresję danych, świadomie „trawionych" przez aktorów organizacyjnych na użytek przedsiębiorstwa.

Zagęszczanie wiedzy jawnej oznacza jej wyodrębnienie z makropola na użytek organizacji gospodarczej. Chodzi tutaj przede wszystkim o szybką selekcję wiedzy istotnej i użytecznej dla firmy przy jednoczesnym tworzeniu silnych blokad dopływu wiedzy powszechnie stosowanej, która powoduje „zawłaszczanie" pola energii przedsiębiorstwa przez otoczenie. Staje się ono substancjalnie jednorodne z polami energii otoczenia, co powoduje destrukcję przedsiębiorstwa w rozumieniu wyodrębnionego bytu organizacyjnego.

Celem kreowania i zagęszczania własnej wiedzy niejawnej, z wnętrza firmy, jest tworzenie substancjalnej niejednorodności w stosunku do innych pól. Stanowi to o wyrazistości przedsiębiorstwa i umożliwia utrzymanie jego tożsamości organizacyjnej.

Kategoria zagęszczania nie jest ani pozytywna, ani negatywna. Są to procesy wyłaniania zdarzeń z przestrzeni politycznej, gospodarczej i społecznej, które odznaczają się:
– odmiennością (jest to szczególnie istotne w reklamie, promocji, przedsięwzięciach PR);
– wyższą od standardowej częstotliwością drgań (zagęszczanie działań w czasie i przestrzeni).

Energia jako potencjał tworzenia

Energia jest bytem niematerialnym. Stąd też niezbyt trafne jest często spotykane potoczne określenie, że ktoś lub coś posiada „energię". Precyzyjniej jest posługiwać się kategorią „posiadania potencjału do kreowania energii".

Przedsiębiorstwa wysoce innowacyjne typu Nokia, Toyota, Honda, Siemens, Philips, BMW i in. przez wiele lat wypracowywały warunki do kreowania dużej ilości wynalazków, produktów, patentów i licencji.

Posiadają one nie tyle innowacje, co potencjał innowacyjny, który w istotny sposób odróżnia je od zwykłych, nieinnowacyjnych producentów (np. fabryki zlokalizowane w Azji Południowo-Wschodniej).

Energia organizacyjna jako pole interakcji danych, informacji i wiedzy

W klasycznych definicjach organizacji akcentuje się efekt synergiczny wynikający z zespołowego współdziałania ludzi. W organizacjach nowego typu, tj. opartych na wiedzy i informacji, znika nam ujęcie strukturalistyczno-podmiotowe na rzecz falowo-procesowego „oglądu" przedsiębiorstwa. Pracownicy stają się nośnikami wiedzy, informacji i mądrości.

Pole interakcji dotyczy ukierunkowanego przepływu danych, informacji i wiedzy. Optymalne „zderzenie" tych strumieni daje nam samopowielający się efekt synergiczny w postaci samonapędzającej się spirali wiedzy korporacyjnej, stanowiącej podstawowe narzędzia uzyskiwania przewagi konkurencyjnej. Osobnym problemem jawi się „znikanie" ludzi w tym procesie w rozumieniu malejącego wpływu człowieka, np. na współczesny świat mediów.

Podsumowanie

1. Klasyczne instrumenty opisu, pomiaru i projektowania organizacji opartych na wiedzy wydają się niewystarczające.
2. Nie sprawdza się tradycyjny ogląd rzeczywistości w kategoriach dualizmu typu: dobro – zło.
3. Również przestarzałe instrumenty opisu organizacji w kategoriach: efektywny – nieefektywny nie wytrzymują próby czasu.
4. Gospodarka oparta na wiedzy (GOW) winna być wyjaśniona w falowo-procesowej optyce badawczej.
5. Zachodzi silna potrzeba stosowania koncepcji „pola" do opisu i wyjaśniania mechanizmów funkcjonowania życia gospodarczego, społecznego i politycznego.
6. Przedsiębiorstwo jest polem energii, w którym fluktuują: informacja, wiedza jawna i niejawna.
7. Zagęszczanie pola energii organizacyjnej przedsiębiorstwa jest podstawowym warunkiem utrzymania jego tożsamości.

8. Zagęszczaniu informacji i wiedzy jawnej sprzyjają procesy „do wewnątrz".
9. Wiedza niejawna firmy musi „eksplodować od wewnątrz".
10. W tworzeniu wiedzy niejawnej powinni uczestniczyć przede wszystkim pracownicy i menedżerowie wiedzy „wychowani" przez przedsiębiorstwo i zatrudnieni na wieloletnich kontraktach.
11. W zagęszczaniu informacji i wiedzy jawnej bardzo przydatni są migrujący agenci wiedzy, którzy wiążą się z firmą na podstawie krótkookresowych kontraktów.
12. Pajęczyna wiedzy zewnętrznej i wewnętrznej jest aktualnie optymalną egzemplifikacją pola energii przedsiębiorstwa i jego otoczenia.

Literatura

Bruch H., Vogel B., Morhart F., *Organisationele Energie. Messen, Nutzen und Erhalten der produktiven Kraft von Unternehmen*, w: ZfO, 2006, nr 1, (75Jg), s. 4–10.

Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie, red. K. Perechuda, PWN, Warszawa 2005.

Perechuda K., *Dyfuzja wiedzy w przedsiębiorstwie sieciowym*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2005.

Perechuda K., *Dyfuzja wiedzy jawnej i niejawnej w sieciowej organizacji gminy*, w: *Zmiana warunkiem sukcesu. Przeobrażenia metod i praktyk zarządzania*, PN AE we Wrocławiu, nr 1092, Wrocław 2005, s. 314–319.

Perechuda K., *Pracownicy wiedzy jako kreatorzy sieciowych potencjałów*, w: *Zarządzanie Zasobami Ludzkimi*, 2005, nr 5.

Perechuda K., *Discontinuity management in innovative network organizations*, w: *Information management*, red. B.F. Kubiak, A. Korowicki, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2005, s. 337–343.